

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 4. maliga serpana 1861.

List 14.

Nekoliko zastran cerkveniga petja in muzike.

(Konec.)

Preden končamo, še nekoliko zastran „cerkvene muzike.“ Sveti tridentinski zbor, govorivši od sv. maše (s. 22), reče med drugim, de se mora vsa prizadeva in marljivost imeti, de kolikor le mogoče se pokaže notranja serčna snaga in čistost z vnanjo pobožnostjo in ljubeznijo do Bogá. In ker je že ali pohaba časov ali pa človeška nemarnost in hudobija dosti takiga vplodila, kar se zastran imenitnosti takiga daru ne spodobi, zapovē sv. zbor v ta namen, de se spet spodobno spoštovanje in čast Božja in pa pobožnost verniga ljudstva poverne, de morajo školi skerbeti, de vse tisto prepovejo in odvernejo, kar so vpeljale lakomnost, malikovanje ali čeznemernost, ktera skorej nikdar brez greha ni, ali vraža, to je, prave pobožnosti krivo posnemanje. ... V cerkvah pa se morajo prepovedati take muzike, v ktere se z orglami ali pa s petjem kaj slastniga ali pa nečistiga vplodi, ob enim vse posvetne opravila, prazni in sploh vesoljni pogovori, sprehajanje, hrum in krik, de se hiša Božja v resnici hiša molitve skazuje in se tako imenovati zamore.

Nihče ne more dvema gospodama služiti; ali bo namreč eniga sovražil in eniga ljubil; ali se bo eniga deržal in eniga zaničeval (Mat. 6. 24), pravi Kristus. Taka se tudi zastran cerkvene muzike, posebno v večih mestih ne preredko godi. Vodji ali kapelmojstri, pa zraven tega tudi skladavci napevov latinskiga petja pri sv. maši — so tudi dostipot vodji in kapelmojstri v glediših. — Posvetni napevi in pa muzika, ki tu žegetljajo ušesa in se polastijo občutkov meseniga človeka, se spravijo tudi v cerkve, in taki posvetni „cmigo-migo, cmigo-migo“ vladuje včas brez konca in kraja tudi po tih svetih mestih.

Zastran te napčenosti so glasnoslavni kardinal in Meh-lenski nadškof, Engelbert Sterks, svojim podložnim sledeči hvale vredni razglas razposlali, namreč: „Tisto, kar se pri začetku, darovanji, povzdigovanji in obhajilu popeva, se ne smē tako na dolgo vleči, de bi mašnik počakovati ali pa v daru sv. maše prenehati mogel. Ne angeljska pesem (gloria), ne vera, in ne tisto, kar se pri večernicah popeva, se ne smē tako podaljšati, de bi maša brez pridige čez eno uro, pete večernice pa čez tri šterteljce ure terpele; ker je znano, de predolgo opravilo službe Božje pobožnosti vernikov v kvar prihaja.“

Pa ne le, kakor smo djali, de posvetne muzike se v cerkvah brez konca in kraja dolgo igrajo, temoč so tudi pogosto iz takih pevskih iger (oper) vzete, ki na čeli ime „peklenskiga kneza“ nosijo. Tako postavimo pride v nekterih mestih v „Kredo“ pred besedami „et resurrexit tertia die“ z vsim svojim brezniškim pojemljejem in poginjenjem in pale s sopetjem in veršenjem in bučanjem in vrišanjem in hrumenjem iz pevske igre „Robert le Diable“ muzika in napev

brezbožne scene, v kateri se pokojne nune iz grobov vzdigujejo. In spet pri „dona nobis pacem“ opominja brenkljanje trivogla in pa napev na pevsko igro „Fra-Diavolo.“ — In taka se tudi pri darovanji godi. — Vidili smo enkrat Laha, ki je ročne orglice, psa in pa opico imel. S temi je okoli hodil, in kjer je kaj več ljudi ali kako poslopje vidil, je postal ter neki prav okrogel napēv (vižo) z orglicami igrati začel. Opica skoči pri tej muziki na psa in se po svoji šegi mami in pači, pes pa z njo po ulici okoli komično skaka in pleše, de se vse na ves glas krohota. — Mesec se ne mine, in se ravno tisti napev iz ulic na koru pri darovanji orgla. —

O de bi pač čuvaji Sionovi ne le samo „hudiča Roberta in pa njegoviga Brata“, ampak tudi vse njima zlahta napeve iz Božjih hiš enkrat popolnoma iztirali in izpodili! Ker če se to ne bo zgodilo, moramo odkritoserčno reči, de bomo kmali tako dalje prišli, de bodo ali cerkve ali pa pevske glediša brez potrebe; zakaj „moderni sibirizem“, ki mu je, kakor misli, beseda Božja nepotrebna, ali pa premalo gladka in mikljiva, si svoje rožne postelje samo še v mehkužnim petji in pa v slastni muziki išče, — torej pa tudi cerkev in glediše pod en klobuk stavi.

Iz mest se podajmo še na kmete in se bomo prepričali, de tudi tu sem ter tje velike pohabe se po cerkvah najdejo; zakaj kar so za mestne cerkve udje gledišarskih muzikantov, to so na kmetih tako imenovani „navžarji.“ Poznali smo revčike takiga kopita, ki so se vse povsod priporočevali, kjer so zvedili, de bi imela kaka svatba ali pa ples biti. In če se jim je obneslo, so zapustili hišo, brate, sestre, očeta, mater, ženo in otroke — v nadlogi in so jo za svojim nosam potegnili. Njive jim je gnožil škerjanec, brajde so bile obrezane, ko je bil v sredo petek, žetev in branje so imeli tridesetiga svečana dan, hišna streha je rebra molila in po hlevih in žitnicah so miske in pa podgane svoj ples imele. Pa vender treba jih je bilo na svatbini viditi. Tu so, če je še starasina rogač njihoviga plemena bil, iz svojih umazanih ust mnogo neprilicnih dogodb in čudežev „od ljubeznjiviga Jezusa in pa od sv. Petra, ki sta okoli po svetu hodila,“ svatam tako nečedno burkali, de so nekteri od smeha popokati hotli, pobožni pa od sramote od mize pobegnili. Nekterim takim škripacem ni nič svetiga, nič pobožniga — in po zaslužku jih je enkrat neki vestin mož „keršeno živino“ imenoval. Pa vender so si ljudje takiga ila sem ter tje najemali za muzikante pri sv. maši ali pa pri procesii in praznik svetiga Rešnjiga Telesa, ne pomislivši, de najemače takih zadenejo oistre besede sv. pisma, ki pravi: Ne metajte svojih biserov pred svinje, de jih kje ne poteptajo s svojimi nogami, in de se ne obernejo in vas ne raztergajo. (Mat. 7. 6.)

Kolikrat se pa tudi zgodi, de taki navžarji, ki pred poldnem v cerkvah muziko delajo, popoldne ravno tisti dan po kerčmah in plesiših piskajo in trobijo, ali kakor se sami bahajo, zjutraj Bogu, zvečer pa radostnim ljudem, pa prav

za prav le zmiram „svojimu knezu parkeljnu“ služijo. Te take osebe pa tudi navado imajo, kar tudi nekatere organiste tiče, de h koncu službe Božje, kadar se ljudje iz cerkve spravljajo, kaki „marš“ ali pa „bolcar“ po svojim besedniku „vrezati“ in tako vernikom pobožnost iz serc spihati, ali prav po domače rečeno, kristjane v norce spreobrniti. Vender pustimo navzarje na stran, prepričani smo namreč, de bi ložej zamorca obelili, ko pa taki plod spreobrnili; prosimo pa tisto mervico „organistov“, ki so morebiti še v tej napaki zapopadeni, jo zanaprej opustiti, in pa po dokončani službi Božji ali s svojim opravičam precej nehati, ali pa napev cerkvene pesmi, med tem de verno ljudstvo iz cerkve gre, bolj po lahko še orglati, ker to stori, de ljudje pobožne občutke, ki so jih v cerkvi imeli, tudi na poti proti domu ohranijo, in de se jim dozdeva, kot de še zmiram v njih sercu Bogu prijetno pesem pojejo, namreč: „Zdaj zadnjč nam dodeli svoj žegen iz nebes,“ ali pa: „O Jezus vse sladkosti, nikdar nas ne zapusti, sosebno na zadnji čas bodi Jezus ti pri nas.“

S temi versticami nismo namena imeli, živiga človeka razžaliti, temoč smo le željo očitali, de bi se „grajane napčenosti“ popolnoma zaterle in de bi verne kristjanske duše, kadar bi v cerkev prišle, s sv. Franciškam Salezijem (V. buk. 10. pogl. od ljubezni) reči zamogle: „O kako prijazna je ta hiša Božja, kjer povsod hvaležno petje doni. Kako mierno je gledati tiste, ki tukaj svoje sveto prebivališče imajo, kjer toliko nebeskih slaveov v zaželenji svete ljubezni vedno mile pesmi hvaležnosti pojejo!“ — ali po naši veri „Boga v duhu in v resnici“ molijo.

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Slepi bratec.

(Dalje.)

„Le molči, pravi Julče, bom že dobil prenočilo, sej so povsod dobri ljudje.“ Julče prosi po več hišah, pa ga povsod zavračajo. Ze je nemiren v sercu, ne zavoljo sebe, ampak zavoljo slepiga bratec, ki je on edini varh, edina pomoč njemu revčiku! Zadnjč popraša po hiši „sestrá mile pomoči.“ Dobivši jih, jim pripoveduje svojo nalogo. Pobožna sestra jih sprejme, jima napravi večerjico in posteljo poskerbi. Drugo jutro da Juliju srebrnik za štirideset soldov. Oh, bogata sva, pravi Julče vesel slepimu bratec, ki se ga za roko oklene!

Ta dan je bil pa ves srečen. Julij pravi, ves zaupljiv sam pri sebi, danes sva že dvé milji dalječ prišla, v tri in dvajset dneh bova pa že v Parizu.

Ali drugo jutro Škanderček ne more več popotvati, vse otekle in ožuljene noge ima! Denarja tudi nimata nič več, razun še samih petnajst soldov; kajti, takrat sta mogla plačati prenočilo.

Julij popusti svojiga brata še na slabi postelji, kakoršno so bili jima dali, ter izide, kakor pravi, sreče iskat. Pripoveduje svojo nalogo neki mladi ženi, ktera mu pa odgovori, kako jo serce boli, de mu zavolj svoje lastne revšine ne more pomagati, postoji zraven tudi nek postaren najemnik, posluša vso Julčetovo pripoved ter pravi: „Moj deček! ti imaš pa blago serce, tebi pomagati je dobro delo. Glej! jest sim namenjen iti v neki kraj na cesti proti Parizu, deset milj od tod. Ako se hočeš na moj mali voz na slamo vvesti, te popeljem saboj, in tako boš kmalo dalječ prišel.“

Julij razveseljen na tako ponudbo, rekši sam pri sebi: „deset milj hodá, kaj si pota prihranim!“ steče urno po brata. Najemnik vzame obá na voz, in proti večeru tistiga dné dospejo do nekiga mesta, kjer jih na cesti pusti, rekši jima, kako mu je žal, de jih ne more dalje peljati, ker se mora zdaj na drugo stran podati.

V tem mestu pa ne moreta nikjér prenočila dobiti, povsod jima vrata zapirajo. Julče ima že vse solzne oči, pa

vender le še veselo govori, ker boji se s svojo žalostjo bratu serce podirati. Vse mesto že prehodita, poslednjič prideta do samotno stoječe hiše; tode hišni ljudje jima že nasproti kričijo: „Pejta k psu spat!“ Julij zagleda na dvorišu veliko lino v zid, kjer je velik šekast pes imel svoje ležiše. Počasi in pa previdno se mu bliža, ter mu reče z milim glasom: Dober kuže, ali hočeš nama dati malo prostora v svojim prebivališu? Pes je miren, ter jame otročiča lizati; torej zlezeta urno v to pasjo lino. Dobra žival jima nič ne brani.

Ko zjutraj dekla prinese psu jesti, in obá otroka zraven njega spijoča zagleda, steče gospodo poklicat. Vsi se zdaj sramujejo svarilniga izgleda nezumne živali, de je bolj usmiljena od njih. Pregreho terdoserčnost popraviti, ju peljajo v hišo, jime dajo dober zajuterk, in ko jim Julče svojo nalogo dopové, mu tudi še pet frankov podarijo. Bratec, pravi Julče, zahvaliva Bogá, kmal bova v Parizu!

Po več tacih in enacih naključbah dospeta srečno v Pariz. Julče pa ima le samo deset soldov še v žepu in tudi te mora za prenočevanje dati. Zjutraj ljudi na cesti milovne prosita ter poprašujeta, kje de stanuje slavn zdravnik za slepe. Pa množica ljudi dere memo, nihče jih ne pogleda, ne posluša, ne umé! Samó neka bogato oblečena gospá, stopivši z voza, jima verže nekatere solde, de ubožčika lakote ne pogineta. Oglušena od ropotanja vozov in krika prodajavcov se vsa treseta in lezeta počasi naprej s pobitim sercam.

Drugo jutro prideta nevedama na ulice „Chaussée d'Antun.“ (Sose d'otén). Julij popraša neko gospó po stanovanji slavniga zdravnika Sihelna. Berž mu pokaže njegovo hišo in reče, če ga Sihel ne ozdravi, ga nihče ozravit ne bo, ter jih pelje do hišnih vrat.

Julče ves prestrašen pozvoní, kajti približal se je zdaj čas, ko se bo skazalo, če bo kaj sadú trudniga popotvanja? Rekel je sam pri sebi: Kaj bo, če zdravnik poreče, de ne more mojiga brata ozdraviti, ali pa če se ne bo hotel z nama pečati zavoljo najniga ubožstva? O moj Bog, ti Oče ubozih in žalostnih, pomagaj nama v tej sili!

Služabnik odpre vrata. Julče se ves trese in vpraša po zdravniku Sihelnu. Služabnik jima krotko velí noter iti, pelje jih v sobo, kjer že petnajst oseb čaka. Dolgo čakavša prideta na versto ter gresta v stanico slavniga zdravnika. Julče je bled ko merlič in ne more kar besedice spregovoriti. Zdravnik Škanderčkove oči pazno ogleduje, po tem se oberne k Julčetu, kateri je med tem lepo obličje zdravnikovo tudi prav pazno premišljeval, rekši sam pri sebi: „O saj je dober, dober!“ se bolj oserči, začne pripovedovati svoje popotvanje, živo tudi popisovati terpljenje in skerbi, ki sta jih po cesti prestala, pa ubožstvo njune matere vdove, zraven tega pa svoje veliko zaupanje do zdravnika razodene.

Zdravnik Julčeta prijazno posluša ter dalje pregleduje s svojimi od učenosti, previdnosti in skušnje bliskečimi očmi bolne oči maliga Škanderčka.

Julče pade zdaj na kolena pred zdravnika ter ga goreče prosi: O moj gospod! Lepo Vas prosim, ozdravite mi mojiga brata, Bog Vas bo blagoslovil za to dobro delo: osrečena mati bo za Vas molila. Ta otrok bo luč beliga dné vidil, in jest? o moj Bog, kaj zamorem družiga storiti? Noč in dan Vam hočem zvesto zvesto služiti, svoje življenje hočem za Vas dati! Jok posili fanta, de poslednjih besedi ne more razumno izgovoriti.

Zdravnik ves ginjen pravi: „Moj pobeč, le vstani, upam, de smém obljubiti, de bom ozdravil oči tvojimu bratu.“

Julče zdravniku roko poljubi in nič ne more spregovoriti; pa njegove veselja in hvaležnosti bliskeče oči glasno naznanujejo serčno zahvalo njegoviga serca.

Zdravnik Sihel je bil pa poseben mož, ki je silno veliko učenost združeval s pravo gorečo ljubeznijo do terpe-

čiga človeštva. Za tisuče ubozih je skrbel, in zraven tega še tudi hišo napravil, v katero je slepe sprejemal, jih ozdravljaj, preživljaj, jim stregel in se le po popolnoma ozdravljene izpušal.

Preblagi zdravnik veli oba dečka peljati v sobo slepih, se čez ene dni loti oces Škandrovih in delo se mu prav srečno izide. Kdo je tega bolj vesel, kakor Julče? Škanderčkove lepe oči se začno oživljati, sprejemati luč, se sukati in obračati. Kar neprevidama pa plane v brata Julčeta, se ga oklene za vrat ter zavpije: „Moj brat! —“ Bili ste samo ti besedi, — ali iz kolike globočine serca! Zdaj pa pade na kolena, goreče hvali Boga, in zahvali zdravnika, svojiga dobrotnika.

Čez osem dni se brata neizrečeno vesela in hvaležna nazaj na svoj dom podasta. To ginljivo prigodbo je zdravnik ljudem pripovedoval. Dobro in blagodarne gospé hočejo pripomoči k doveršenju dobrega dela zdravnikoviga. Obema malima popotnikama napravijo nove oblačila in plačajo tudi na pošti prostor za oba na vozu tje do doma njujne matere. K temu ena unih dobrotnic še Julčetu pet rumenjakov podari, rekoč: „To pa nesi svoji materi!“ (Konec nasled.)

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Prihodnjo nedeljo (7. po Bink.) bodo Mil. škof zakrament sv. birmе delili v Šmarji, v ponedeljek potem pa v Višnji gori. — O poslednjim obiskovanji so jih birmali: v Postonji 509, v Košani 362, v Ternovim 543, v Premu 160, v Knežaku 307, v Slavini, kjer so tudi prav priserčno pridigo od vere imeli, 338, v Hrenovici 370, v Vremu 175, v Senožečah 242; tedaj vsih skupaj 2916.

Iz Ljubljane. Za brate in sestre tretjiga reda sv. Franciška so že nekterikrat imenovane bukve te dni na svetlo prišle. Ime jim je: „Popotni tovarš bratom in sestram III. reda sv. Franciška, ki med svetom živé. Spisal O. Mansvet Šmajdek, franciškan na Kostanjevici blizu Gorice.“ Take bukve, kakoršne drugi izobraženi jeziki že davno imajo, so se v slovenšini res davno že pogrešale, in v. č. g. pisavec so Slovencem z njimi tolikanj bolj vstregli, ker so tako obširne, de tretjoredniki v njih vse imajo, kar koli jim je za ta red potrebno. Bukve v osmini na 608 straneh imajo tri dele: prvi z obširnim življenjem sv. Franciška v 18 oddelkih do 228. strani; — v drugim delu so zgodbe tretjiga reda v 11 oddelkih do 311. strani; in v tretjim naj potrebniji molitve od 430—608. strani. Zastran obsega gosp. pisavec v predgovoru med drugim pravi: „De bi te duše (tretjiga reda) za svoj poklic še bolj vnel, in opomnil, kako velicega očaka otroci so, in kako obilno je sv. mati katoliška Cerkev tretjorednike s ss. odpusti oblagodarila, sim v prvem delu življenje svojiga očeta sv. Franciška, ki je bil med vsimi svetniki na svetu od zibel do pokopa svojimu Odrašeniku nar podobniši, popisal; v drugim pa od zgodb tretjiga reda s pravilam in njegovim razlaganjem le toliko pristavil, kolikor je bratom vediti neogiblivo potreba. De bi jim bil „Popotni tovarš“ tudi vodnik per domači in cerkveni pobožnosti, sim mu v tretjim delu, naj bi preveč ne narastel, le samo toliko molitev dostavil, kolikor se jih navadno v vsakih molitevnih bukvah najde.“ — De bodo družniki tretjiga reda z velikim veseljem in hvaležnostjo po tih težko pričakovanih bukvah planili, se samo po sebi vé; svetovali bi pa tudi drugim, de naj jih išejo prebrati. Vidili bodo v življenji sv. Franciška, kaj se pravi v resnici za Kristusam hoditi, — v drugim delu pa se bodo naučili, kaj je tretji red, ki ga večkrat — ne vedoč, kaj de delajo — prezirajo in zaničujejo. Vidili bodo, kako močno je bil kdej razširjen, in je še vselej, koliko obilno svetnikov šteje, in kako čezobilne, neštivilne so njegove duhovne dobrote, in učili se bodo red spoštovati, ki je res spoštovanja vreden. Po sakristijah franciškanskih ali kapucinskih v Ljubljani, Kamniku,

Novim mestu, na Kerškim, v Nazaretu, v Brežcah, na Kostanjevici, v Celji jih zamore vsakdo (po 1 gld. 20 kr.) dobiti, kdor koli jih želi. Tudi v slovniškem oziru mu ne bo žal, kdor te bukve v novim preoddelku na svetlo pridejo, ker se tako izrazoslovje ali terminologija v slovenšini bogati. Naj tedaj v vsakim oziru olikani in z nar boljšim blagam obloženi novi „Popotni tovarš“ pobožne Slovence srečno spremlja skoz dolino solz v boljši življenje.

Iz Krašnje. Neprenehama hiti čas naprej, in z njim tudi mi, ustaviti v svojim teku se ne dá, in ne uderžati njegovo nejenljivo zaporedno verstenje v zadevi ur. dnov. tednov, mescov in let. Človek, rojen v času, in zato tudi navezan na čas, ni v stanu ne ene minute ustaviti, je uderžati, da bi se ne staral, in kakor je ni postaje v diru časa, in ne v staranji človeka, tako bi je tudi biti ne imelo v razpletanji človeških dušnih moči. Reč draga je čas, in tudi migljaja njegoviga bi nam ne bilo zgubiti. Kdor ne hiti s casam naprej, on zastaja, kdor pa zastaja, je skoraj že na rakovim potu. „Naprej!“ je zatoraj pravično in veselo glasilo sedanjiga časa, „naprej proti popolnosti!“ nam velevala tudi sveta vera, ter nam stavi pred oči nar veličastniši izgled, Boga samiga, tedaj zapopadik in vir vse vednosti, vse zlahtnosti in popolnosti. Bog je, kterimu nam je čedalje bolj podobnim prihajati, tedaj uriti in bistriti neutrudeno svoje dušne moči, potemtakim dojemati čedalje bolj v vednosti, v blagosti in pobožnosti, ali z drugo besedo, izobraževati se v edino pravi in veljavni omiki ali izobraženosti. Se li hoče človek pa izobraževati, mu je potreba pred drugim jezika, to je tistiga neprecenljiviga daru Božjiga, ki mu je sredik, da naznanja bližnjimu, bližnji pa njemu, toraj nasprotno vsak eden drugimu ali ustemno ali pa pisemno svoje misli in želje, svoje čutljeje in potrebe, da razodeva znotranje življenje človeško se toliko živejše med sabo od zunaj in se porazumeva duša z dušo. Kteri jezik pa je neogibno potrebin pri izobraževanji, in kteri posebno za nas Slovence? Sploh jezik, v kterim in s pomočjo kteriga se kdo izobraževati in mikati hoče, mora tisti biti, v kterim človek misli, govori ter svoje reči vreduje in obravnava, ker misliti izobraževanja pri nikomur mogoče ni v jeziku, kteriga le-tá ne umé, ne zná. Govori terdimu Nemcu slovensko, in gledal te bo debelo, ali pa se ti smejal; sili mu slovenske bukve v roke, vodi ga v cerkev k slovenski Božji službi, razlagaj mu to ali uno reč v jeziku njemu ptujim, in ako si ne bo Nemec prizadeval ter se vadił slovensčine, mlatil boš prazno slamo. Hočem li koga uméti, hočem bukve razumeti, znati moram tudi jezik, kteriga on govori, v kterim so bukve; toraj, hočem li se izobraževati, se moram izobraževati v jeziku in s pomočjo jezika, kteriga govorim, umém in znám. S tem pa se nam vsiluje tako rekoč sam od sebe odgovor na drugi del zgoraj omenjeniga vprašanja, ki se glasi: „Kteri jezik pa je v zadevi izobraževanja neogibno potrebin za nas Slovence?“ Slovenski narod prebiva na zemlji slovenski in govori svoj lastni slovenski jezik. Verh njega, ki je sladkoglasin, lep in krasin ko malo kteri, pa vender pri vsim tem zaničevan in tert, gospoduje troje ptujih jezikov, in ti so nemški, laški in madjarski, in ti trije se vrivajo vsaki v svojih krajih v pravice domačiga jezika, krivično podkopujejo veljavo le-tega in bi ga radi popolnoma zatertli, oni nosijo zvonec v solah, v pisarnicah in med gospodo, ter se imajo ko znamenje omike in izobraženosti. Ako želi potemtakim Slovenic po omiki, zamore se mikati in izobraževati ali s pomočjo eniga ali družiga izmed teh treh ptujih, ali pa tudi s pomočjo domačiga, slovenskiga jezika. Izobraževanje v ptujim in s pomočjo ptujiga jezika vender je nenaravno, nenaturno, in le za posamezne osebe mogoče, nikakor pa ne za narod v njega celoti *). Se li

*) Kako škodljivo za narod sploh je pa tudi izobraževanje po-

hoče kdo v kakim jeziku mikati, izobraževati, ga mora tudi znati; posameznik človek, ako prilžnost in voljo ima, se tudi ptujiga jezika lahko nauči, toraj se tudi, ako želi in mu okoline pripusté, v tistim izobrazí, kar pa vender ne veljá, in se nikakor reči ne more, ako se od naroda sploh, v njega celoti govori. Narod misli, govori, in se porazume med sabo le v enim in ravno tistim domačim, materinskim jeziku, in zraven tega nobeniga družiga ne razume, ne zná, se tedaj tudi mikati in izobražati v nobenim drugim ne more, ko edino le v svojim, v domačim. Naučiti sicer se utegne ptujiga jezika posameznik človek, nikakor pa ne narod, razun če se mu narodovnost zatré in narod poptujči. Tako početje bilo bi pa velika krivica, ker vsaki narod, tedaj tudi slovenski, je od Boga, in zato, in ker je, tudi po božjim ko natornim pravu biti in gibati narodno se tako dobro ko vsaki drugi pravico ima. Narod poptujčiti, toraj spreobniti nas Slovence vse v Nemce, Lahe in Madjare, pa tudi ni nobena lahka reč, in le čudež, pravi zaresin čudež bi mogel biti, da bi se kaj takiga v kakih letih zgoditi zamoglo, in vender mora narod popolnoma poptujčen biti, mora ko narod slovenski nehati in se v družiga ptujiga prestrojiti, ako se hoče s pridam in vspeham na podlagi ptujiga življa pričeti nova, ptuja omika ali izobraženost. Čudežev pa dandanašnji neverni svet še takih verovati noče, ki se tajiti ne dajo, da so se godili, in kteri so ravno zavoljo tega, kakor so se godili, na ravnost pripisati vsega-mogočnosti božji; toraj tudi upamo, da bojo nasprotniki naši tudi zgoraj omenjeno čudo zaverгли in z nami vred v prepričanju živeli, da se ne more in ne da noben narod kar čez noč preroditi in v družiga ptujiga prestrojiti. Kako počasi da se tako prerodenje in prestrojevanje godi, nam priča zgodovina. Stanovali so stari Slovenci na zemlji, ki je še dandanašnji zemlja slovenska, pa ta zemlja je bila nekda vse večí, k nji je spadalo tudi Gornjoštajersko, segala je čez Koroško in sedanjo Tirolsko in Solnograško, bila je zato lepa rasprostrana dežela, in narod slovenski, ki je v nji prebival, ne kak narodič, ampak v resnici čverst in mnogoštevilin narod. Ti stari Slovenci bili so, ko sploh Slovani, pobožni, delavni in mirni, živeli so radi v miru s svojimi sosedi, prisiljeni k boju pa so kazali, da se znajo moško biti, da niso morda mehkužneži in boječi, temveč da so čverst narod, narod serca junaškiga. Ta narod z drugimi slovanskimi narodi vred je prestal v dolgi rajdi stoletij marsikaj. Napadali in preganjali so od nekda sovražniki slovanski jezik in celo slovanstvo, tudi z ognjem in mečem so se trudili narodovnost slovansko zatreti in uničiti. V stoletnih vojskah, pravi Šafařík, so terli ptujci slovanske narode, ter jih od baltiskiga morja do karpatskih planin, in od onod do jadranskiga morja ali čisto zaterli, ali pa nečloveško zasramovali in mandrali. Hudo se je pregrešilo veliko narodov, posebno iz nemške kervi, nad Slovani, terdi Herder, in čuditi se je, pravi Šafařík, ako se prevdari vse, kar se je že s Slovani godilo, da slavno ime: „Slovan“ ni že zdavnej postalo ime, ki se k večimu le še najde v starih knjigah in pismih. Kervave, Slovane zatiravne vojske so sicer ponehale, duh sovražni pa je tudi po tem še živel in še živi. Navzete tega duha so terle in še zmeraj tarejo šole, pisarnice in gospóda narodovnost domačo, in narod ves utrujen je počasi zadremal in zaspal, med dremanjem in spanjem pa se mu je njegova zemlja, morde še bolj ko kdaj o vojsknim hrumu, če dalje bolj kerčila in zmanjšala, in ko se narod prebudi in zdrami, milo se mu stori, ko vidi silno moč sovražniga duha ter lep del svoje domovine odcepljen in za zmeraj poptujčen.

sameznih v tužini, to ravno poptujčene šole nar bolj dokazujejo. Ako bi se verozanstvo, zemljepisje, zgodovina, spisje itd. v domačim jeziku učilo, koliko bi učenci tako rekoč gredé in nevedama zanesli v narod, kar se sicer večidel vse zgubi. K večimu kak spačen izraz se sem ter tje vrine: „šulordenga“, „sprohlere“, „Londkorten“ itd. Vred.

Sto in sto let je preteklo, v kterih je čutil tudi slovenski narod bolj ali manj kervavo zatiranje slovanstva sploh; sto in sto let je dremal in spal, med dremanjem in spanjem pa zgubljal zmeraj več in več od svojiga svetá; mnogoverstniga zatiranja nad tisuč lét je bilo potreba, da se je skercila naša zemlja do sedanjih slovenskih mejá. To vse pa kaže, da narod naš poptujčiti ni ravno kaka lahka reč, da ko bi narod tudi še zmeraj dremal in spal, dosegli bi sovražni življi ta svoj krivični namen k večimu še le po preteklih sto in sto letih. Pa narod naš ne dremlje, ne spi več, on čuje in se bolj zaveduje svojiga poklica, toraj je poptujčenje le še toliko težavnije, in če mogoče, še le v poznih, poznih stoletjih. Prevdarimo pa zdaj to od ene strani, od druge pa neoveržljivo resnico, da se narod le na podlagi in s pomočjo domačiga jezika izobraževati zmore, toraj da se domači jezik zatirati toliko pravi, ko izbraževanje naroda zadrževati, omiko na pózne stoletja zavračevati, to le zavoljo krivičniga zahtevanja, narodnost narodu odvzeti in narod v ptujiga prestrojiti; prevdarimo vse to, in verh tega še vedno kričanje po izobraževanju naroda, nezmérne pisarije v pospeševanje tega izobraževanja, kakor tudi stroške, ne ravno majhne, v dosežbo tega sicer hvale vredniga namena, in spet večne zapreke, ki se ravno od té strani nastavljajo narodu, da se ne more nikakor naravno in po svojim razcvetati in mikati, prevdarimo vse to, potem zares ni čuda, če se prične človeku pri zdravi pameti v glavi mešati.

Iz Soome ob Nilu, 24. majnika 1861. Dragi prijatelj! Zdaj, ko sim bil že dolgo z dóma in se zdaj v Šelal vračam, kamor upam v enim tednu dospeti, ti pišem z Nila nektore verstice... Veš dvojno zadevo, ki me je zavoljo svoje tehtnosti v začetku tekočiga leta v Kairo gnala: Serčno poganjanje pri egiptovski vladi zoper izvlako sužnjev od Bele reke, in pa de bi našo „Zgodnjo danico“ (misijonsko ladijo) dal popraviti. Veš tudi, de sim mogel mesca prosenca čakati, de se je naš véliki poročnik J. Šreiner z gorenjiga Egipta vernil, ker brez njega ne morem nič opraviti. Ravno tako je prešel mesec svečan, ker je bil Said-paša (namestni egiptovski kralj) v Medino romal. V tem pa mi je „Zgodnja danica“ veliko skerbi delala. Ni je bilo treba namreč samo popraviti, temveč do čistigá obnoviti, ker je železo do naj zgornje opasnice vse zjédeno, in les ni za nobeno rabo več; torej se je iskal nedosegljivi znesek blizo 600 liber šterlingov (6000 gold.) Kolikokrat je bilo treba s pridnim, za misijon zmiraj marljivim Mardrus-a (misijonskim opravnikom) v Bulak in staro Kairo (kodar barke stojijo) na oslih jezdit, ter sva se zdaj pri ti zdaj pri uni ožarnici in mojstru posvetovala. Ni kazalo drugiga, kakor ubogo „Danico“ na dražbo dati; tode za to, kar je bilo še za kaj, bi se bilo k večimu 50 liber šterlingov (500 gold.) dobilo, in serce me je bolelo, se tako od stare zveste tovaršice ločiti. Poslednjič mi nekdanji véliki poročnik J. Huber svetuje, de naj se do namestniga kralja samiga obernem. Desiravno mi je težko delo, kmali potem ko nam je bil Šelal podaril, že spet modlevati, sim vender storil, ker bilo je za misijon. Bila je pa ta reč prav občutljiva *), ker se ni vedilo, kako bo Said-paša sužinjske dogodbe z Bele reke sprejel (v kterih so bili tudi njegovi vojaki zapopadani)... Vso to reč sim bil zročil sv. Jožefu in dobro sim jo zadel. Ko se ob začetku sušca povernem, je Said-paša mojo prošnjo uslišal in je razglasil nove ukaze zoper sužinjsko trgovstvo v Sudanu. Zdaj pa je nastopil ramadan, moslemski postni mesec, in včr, de ob tem času so vsi turški divani (vradnije) zaperti, ker vradniki dueve prespijo, ponoči pa pojedajo in popijajo. Od ukaza kraljeviga do izpeljave pa so tukaj na deželi velike pritežnosti. Mogel sim se torej odmeniti, tudi konec ra-

*) „Die Sache ist delikat;“ prosimo domoljube, nam s priliko naznaniti, kakošni pregovori so za ta izrek kjer si bodi navadni. Vred;

madana pričakati in torej silo prijazne in hladne polnočne vetrove zamuditi, ki bi me bili hitro v Šelal dopodili, in potem v nar večji vročini in brez vetra gori ob Nilu lajnati. Tode moja poterpežljivost se je že drugod in drugač vabila, tako sim se tedaj premagal, še en mesec čakati. Bil pa je blizo veliki teden, Jeruzalem ne deleč, popotvanje zastoj, — tako mi je bil ta odlog prijetna prilika, vendar enkrat Sveto zemljo viditi, in tamkaj to najti, česar mi je bilo tolikanj potreba: tolažilo, oserčenje, upanje. In kar sim iskal, sim našel. Dano mi je bilo, na nar svetjših krajih človeštva večkrat dar odrešenja darovati, v Jeruzalemu, Betlehemu in Nazaretu, na Oljski gori, na Taborji in Karmelu, ob Cedronu, Jordanu in Genezaretu moliti in žalovati; in spomin na obilne tolažila in milosti, ki sim jih tamkaj dobival, me bo na moji ojstri poti do konca spremljal. Na vsih svetih krajih sim nar svetejši daritev za zamurški misijon opravil, vse milosti sim želel njemu pridobiti. Tebe in vsih misijonskih prijateljev in dobrotnikov sim se zmiraj spominjal.

V novo poterjen in s serčnostjo navdan, de hočem stanovitin ostati, delati in terpeti za Gospoda, ki je svojo presveto kri tudi za nje prelil, za ktere sim jest poklican, se v svoj misijon vernem, pripravljen za vse, upajoč saj svojo ubogo dušo rešiti. Rad bi bil svoje življenje sklenil ko menih na katerim unih svetih krajev, ali ko pušavnik na Karmelu ali v kateri zmed mnogoterih pečin; ali za zdaj je Božja volja drugač, in vernem se tje, kamor me dolžnost kliče. — Skoz Samarijo in Galilejo v Nazaret, Tiberijado, Kano, na Tabor in Karmel, in nazaj do Aleksandrije in Kaire sim popotval z O. Markam iz Carjigrada, ki ti je dobro znan. Priserčnišiga tovarša bi zanesljivo ne bil mogel najti. — 15. mal. trav., ob koncu ramadana, sim bil spet v Kairi, ali do 13. vel. trav. je bilo dokaj pisarije sem ter tje, prejden je bilo vse vravnano, in sim zamogel odriniti. V Šelalu bom dobil naznanil od misijonarjev (ki so pred nekaj mesci šli na Belo reko), Bog daj dobrih! — G. Daniel Komboni je s 7 Gola-zamurci v Verono šel in našo Kič-zamurko Katarino iz vstava v Kairi za učenico dinkovskega jezika seboj vzel. Sim pa v skerbi za njeno življenje in zdravje. Iz Neapela nimam nikakoršnih naznanil. Upam, de bo Komboni letas zopet k nam prišel, pisal sim mu in ga njegove obljube opomnil. Prav pripraven je. Ob koncu vel. serpana bi imel z „Zgodnjo danico“ v Šelal priti, in potem z menoj v Hartum, k sv. Križu in v Gondokoro se podati. Če kaj premoreš do njega, piši in spodbudaj ga. Ali ni nikogar iz Krajnskega? Delavcov za zdaj ni treba. . . .

M. Kirchner.

Poletje.

Cveti, cveti, mladi rožnik!
Lepih rožic nam nasuj.
Rad nam bodi suhonožnik,
Vedno se pri nas raduj;
Vse, kar diha in živi,
Se te veseli.

Dragi rožnik, hitro zori
Ljube češnje, jagode,
De poživljajo nas skorej
Potne in upehane;
Saj kresnica že berli,
Kader se stamni.

In vročina pa pripeka,
Ki jo nese mal' serpan,
Terdo delo za človeka,
Za živino dolgi dan,
Kadar mervo spravljajo,
Jejdo sejejo.

Solnce peče, zóri žita,
Dela sladko upanje;
Kravja z vinčikam nalita
Pokrepčuje vtrudene.
Bod' na nogah noč in dan,
Pride veljk' serpan.

Ni še konec poterpljenja,
Le še peče, le še žge.
Težka butara življenja
V rojstvu naložena je;
To zadene vsaciga,
Tudi verniga.

Grenka skušnja te napade,
Vabi v greh te in plaši,
Manjša plamen Božje gnade,
Brezno grehu odmaši:
Takrat za-te, moj kristjan!
Bo težaven stan.

Morebit' bo omahnilo
Tvoje klaverno serce,
K stezi greha se zavilo
Spolnit strasti in želje?
Slaba, slaba zate bo
Če zgubiš vojsko.

Če se pa terdo bojuješ,
Vzdigneš na visoko meč,
K Bogu moliš in zdihuješ,
Zgine satan, noč bo preč:
Ti si v sercu polahkan, —
Zgine veljk' serpan.

Kakšen je poklic vojaka?

Boj na vojski, oginj zmág:

Kajno ga plačilo čaka?

Čast, veselje, venec drag;

To bo tvoje zadnji dan,

Bodi le serčan.

Si odpéraj gnad studence.

Vpri okó na sveti raj,

Na svetnikov svitle vence, —

Boja kratke dneve šteje!

Bog ti bo za vojsko dal

Krono na višav'. D.

Razgled po keršanskim svetu.

V deržavnim zboru zbrani cerkveni pastirji so v prid katoliške Cerkve do svitlga cesarja zložili izvrstno pismo v prid katoliške vere. Cerkveni pastirji zavračajo na težavno dolžnost deržavnih svetovavcov in na veliko nevarnost, v kateri je cesarstvo, ker že davno je stranka, ki pravi, de se mora Avstrija in cerkvena deržava razdijati, de se Evropa po zakonih pameti in svobode vravná, ki hoče občinsko družbo brez Boga. Vspéh na Laškem tem rovarskim možem še večji serčnost daje. Sovražniki Avstrije so očitne misli ali mnenje spaciili in prevernili; slepilo ljudskega glasovanja na Laškem kaže, koliko laž premore. Z enakim orožjem se vzdigujejo zoper katoliško Cerkev ali marveč zoper keršanstvo. Torej so škofje dolžni, takimu brezbožnimu počenjanju se ustaviti. — Protestantam je dana s patentam 8. mal. travna večji svoboda, kot jo katoličanje imajo. Škofje prosijo, de naj bi se na vošila zvestih Tirolcov ozir imel; nimajo pa nič zoper to, de avgsburgijanci in helvetijanci svoje verske zadeve po svoji veri sami vravnava. In s katoličani ravno tiste deržavljanske pravice uživajo. Skorej v vsih deželah cesarstva so pravice katoliške Cerkve tako stare, kakor razpletanje redniga deržavniga življenja, vse imajo svojo oliko iz katoliške Cerkve. Nova vera 16. stoletja se je pa s silo vrinila, protestanski vladarji so katoliško božjo službo zaterli, kjer in kakor so mogli. Žalostni stan te nove krive vere so mogle pogodbe vrediti. Pravice, ki jih je katoliška Cerkev iz tih viharjev otela, so nadtavžentletne, kdor jih taji, gre k tisti stranki, kateri velja sila namesto pravice. Ne le prederznost, ampak tudi zbloda je, ako od Njih veličanstva tirjajo, de naj ka toliški značaj cesarstva zataji. Ta stranka namreč cesarsko vlado svoj pot na Angleško in Prusovsko zavrača, kateri se pa protestanski spoznate, desiravno imate toliko katoličanov. Angleško, ki zraven 22 milijonov protestantov šteje 6 milijonov katoličanov, velja vendar za protestansko deržavo. Na Pruskim je čez tretjina katoličanov (polsedmi milijon katoličanov zraven nekaj čez 10 milijonov protestantov), in pruska vlada se šteje za protestansko in se zmiraj obnaša kakor protestanska. Po vsim avstrijskim cesarstvu pa je nar večji večina prebivavstva katoliška, in Avstrija bi ne smela tako dobro katoliška biti, kakor Prusija ali Anglija protestanska? (V nemško-slovanskih deželah je čez 16 milijonov katoličanov in le 300.000 protestantov; v ogerskih deželah 7 milijonov katoličanov, in 2 milijona 800.000 protestantov.) Ne bo li tedaj smel avstrijski cesar za prid katoličanstva ravno tako skerbeti, kakor za protestanstvo kralja na Angleškem in Pruskim? Avstrijski protestantje so že ed davno bolj popolnoma ravnopravnost imeli, kakor jo katoličanje svobodne Anglije imajo, odkar so rešeni, emancipovani, zdaj pa so dobili samosvojno vravnavo svojih lastnih zadév, kakoršne jim dozda ne ena protestanskih, koliko manj katoliških deržav dodelila ni. Ako to ni zadosti, ako se v imenu svobode iše, de naj katoličan pri vsakim nasprotji svojimu katoliškemu prepričanju nasproti dela; naj gredo pa v materno deželo vstavne svobode iskat in naj tirjajo od angleške zbornice postavno, po kateri bo pri vsakim razporu zastran pravic, ki so na veri zastavljene, mogla anglikanska cerkev katoliški postaviti jenjati: bodo vidili, s kakim zaničevanjem bo ta vlada in zbornica tako zanašanje zavernila. Naj tedaj možje napredka, ki to za prav spoznajo, tudi poterdijo, de naj avstrijska vlada na katoliško Cerkev toliko skerblijivosti obrača, kakoršno angleška protestantam v obilnosti deli, ali pa naj naravnost se razode-

nejo, kar res želijo, de naj namreč bodo katoličani vstric protestantov vselej in povsod poslednji, de bomo saj vedili, de hočejo nas katoličane kakor helote (cunjarje) evropejske imeti. Utegne se morebiti katoliško čutilo za kak čas zatopiti, tode kakor gotovo katoliška Cerkev ima v Avstrii še življenje in prihodnost, tako gotovo si bo svojo dobo še s krepkostjo veljavo pridobila. — Nato govori škofovsko pismo od zmešanih ženitev in priporočuje poslednjič tudi sv. Očeta Njih veličanstvu v varstvo, rekoč: „Prezvesto pokorni podpisani se ne morejo zderžati, de bi z nekterimi besedami ne omenili tudi serčne bolečine, s katero jih napolnujejo zadeve Rima in cerkvene države. Reč sv. Sedeža je reč Cerkev, narodovskega prava in evropejskiga reda, ker po pravilih, po katerih se laško rovarstvo ravna, bi se mogli vsi skriž in nasproti v vojsko vzdigniti. Gospod bo prej ali poznej pomoč poslal, in Bog daj, de bi Vaše veličanstvo bili tisti, kteriga je On poklical, de naj v nasledniku sv. Petra kraljestvo Božje na zemlji varuje.“ — „M. Sonntagsblatt“ je to škofovsko pismo z naslednjim vodom razglasil: „De je Avstrija katoliška država, doslej ni noben človek tajil; tako imenovani liberalni pa menijo, de naj bo ta država protestantska, ali pa nevérska, kar bi jim še ljubši bilo. Dvajseteri nadškofje in škofje v državnim zboru, svesti si svoje dolžnosti za ohranjenje katoliškiga značaja (lastnije) v Avstrii potegniti se, so 6. vel. travna obširno prošnjo do cesarja spisali, ki sicer sedanjo dobo gospodujočiga liberalniga in zoperkatoliškiga vertinca ne bo ozdravila, vender pa pričevanje daje, de se avstrijski škofje svojiga časa zavedo in se pravi domorodci.“

Z Dunaja nekdo v „Kathol. Blätter a. Tir.“ med drugim piše: „Mi na Dunaji smo dali protestantom in judam vse do ravnopravnosti, tode namesto miru (in hvaležnosti) smo si le sovražljivost na glavo nakopali. Razvpikajo, zdelujejo, obsojujejo nas pred razpetim (nalaš narejenim) očitnim mnenjem, de se nasprotniki od veselja ližejo. Pustite torej liberalce kričati, samo de vi terdno stojite, kakor vaši hribi... Pustite, naj vas sedanji brezbožni vriš z nogami taptá; dokler ste žlahtni kamni, bodo iz vas le terdin tlak za vaše otroke naredili; ni deleč čas, ko bo tudi Bog besedico v politiki govoril in red napravil, ko se bo vaša pot zasvetila, in bo drugo očitno mnenje po ti poti pripeljal... Tirolsko, ki je svoje postenje v boju za cesarja neomadežano ohranilo, svoje časti v boju za altar ne bo ogerdilo...“

Na Dunaji se je pred nekaj časam priménilo, ko je bilo ravno veliko število rokodelskih družnikov v svoje poslopje se snidlo k učenju, de je šel duhoven iz cerkve Marije pomočnice obhajati. Pri ti priči se verli podmojstri duhovnu pridružijo, ter sparama na glas molijoči sv. Rešnje Telo spremijo k bolniku in nazaj v cerkev. Tako očitno spričevanje sv. vere je známeje, de možje časnikarji ne bodo mogli ravno tako berž na vrat na nos Dunaja popolnoma poneveriti.

Velik boj med resnico in lažjo, med katoliško vero in krivoverstvom in novim nejeverstvom se pripravlja v Avstrii. Protestanstvo, sicer majhno v številu, v zavezi z judi in katoliškimi odpadniki, vse moči in žile napenja, de bi katoliško vero v Avstrii spodneslo. Sami vse kote premetajo, de bi katoličanstvo ogerdili in v nič djali, ko bi jim mogoče bilo; če se pa katoličanje ganejo, de bi v svoji deželi, v svoji lastini, krog ognjiša svojih očetov svojo presveto vero ohranili, jih precej gerdijo, obrekujejo, tožijo in po vsih časnikih vpijejo, de agitirajo zoper postavo. Ti hinavci že več let z vsim orožjem laži in potuhe nar sveteljsi zavezo in državno postavo, konkordat, napadajo; Bog ne daj pa, ko bi kdo sprožil, de naj se protestantska postava pregleda in predela, de vtesnuje avtonomijo čisto katoliških dežel itd.; ti rovarji zoper postavo bi se kar urno spremeniili v nar večji gorečnike, ko bi vidili, de se voda na drugi mlin obrača. V spričevanje rečeniga se ozirimo malo okrog.

Z Ogorskiga pišejo v „Gegenwart“: „Protestanstvo in indiferentizem (verska nemarnost) tudi pri nas vse napadajo, kar je katoliškiga. Ker so politički boji nekoliko dokončani, že protestantizem glavo vzdiguje, katoliški Cerkvi vojsko na življenje in smert napovedat. Protestanstvo iše povsod, kjer se je vgnjezdilo, katoličane do sv. Cerkve in papeža vnevarne napraviti, in ko meni, de je ta konec dosešlo, začne svoje delo, psuje Cerkev, duhovstvo, papeža in vse katoliške naprave, de bi jih v sovraštvo spravilo... jih toži prozelitizma (verolovstva) in prenapetosti, in se ne zmeni, če se tudi te izmišljene naznanila in tožbe tavžentkvat overžejo in za laži skažejo. Deržijo se navadniga pota: Calumniare audacter etc., to je: „Le prav gerdo obrekuji in lagaj; nekaj se bo že prijelo.“ Dopisovavec dalje toži, de enako na zahodnjim Ogorskim katoliško Cerkev očernujejo, vstave usmiljenih sester napadajo, kakor je bil na Dunaji zgled dan, in te draživce še katoličanje podpirajo! Ravno taki boji pa mnoge mlačne katoličane dramijo in dajejo priložnost, de se pleve od pšenice ločijo.

Slepi radikaleci (rovarji) s krivoverci vred posebno radi ljudstvo na srednji vèk zavračajo in ga strašno popisujejo, vse hudo pa nar rajši katoliškim vladam in katoliški Cerkvi in duhovstvu natvezajo. Kdor je v zgodovini čisto nevedin, se res tem možem dá zapeljati; ako pa nestransko zgodovino bere, bo našel, de so vse hudo tistih časov zbudili in nar bolj počenjali enaki rovarji, kakoršni se zdaj zoper neusmiljenje srednjiga veka vzdigujejo, in de so krivoverci silama se razširjaje nar več kervi prelili. Cerkev neusmiljenosti svoj živi dan nikoli ni poterdila, ker ona ne pozná maševanja in ne silniga razširjanja, ampak le z ukam in prepričevanjem. Te besede naj bodo rečene bravam rovarskih in lažjivih časnikov, kterim ni nič ljubšiga, kakor katoliško Cerkev in njeno duhovstvo obrekovati in lagati, dokler koli se dá. Ti sovražniki resnice so tudi zgodovino skazili, kjer koli so mogli, torej je dobro gledati na to, kdo je bukve pisal, prejden jih začneš brati. Pravi zgodovinar je le pošten človek, kteri laž in obrekovanje za greh spozná. Zlasti potrebno je, višjim šolcam zgodovino dobro razlagati, če ne, so kmali na razpotji, ker zabredejo na krivoverške pisavce in sami ne vedó laži od resnice ločiti. Razločijo se dnevniki „katolikenfresserji“ razun tega, kar smo ravno rekli, zlasti tudi iz tega, ker radi zvečijo besede: „Ultramontane“, klerikale Partei, „Jesuitenrücke“, in več enacih psov, s kterimi si upajo katoliško vero v blato mandrati. De jih „konkordat“ v želodcu tiši, kakor bi bili vola pogoltnili, je sploh znana reč.

Morava. Najberže vsled vprašanja dr. Tomana zastran naše besede v srednjih šolah je prišlo zdaj konziistorii ministersko določanje, po kterim je veleвано, de naj se v glavnih in z njimi sklenjenih rečnih (realnih) šolah brez odloga ravnopravnosti zadosti. Učencem, ki češkiga jezika ne znajo, je dano dvé leti odloga, de naj se ga naučijo. Nemškim občinam je na voljo dano, če naj se pri njih češkiga učijo, ali ne. Tako piše češki „Pozor.“ — Kar se je Moravcam dalo, se mende Slovencam ne bo odreklo.

Tirolsko. Dr. Hasslwanger je za svoje poganjanje za katoliško reč že od 200 občin dobil častno soobčanstvo.

Samo v Romanii je bilo od začetka tekočiga leta do konca majnika 200 potuhnjenih morij storjenih. — Tako gospodarjenje je rovarjem srečno, svobodno!!

Ob Kavurjevi smerti so se marsikteri spomnili časoslovniske verstice, ki je v začetku tekočiga leta po Rimu in tudi po več časnikih krožila, namreč:

CaVe, CaVoVr, nVnC Minister:
annVs hIC tIBI sInIster.

To je:

Léto, Kavúr, tekoče, glej!
Vzelo te bo, minister zdaj!

Rimski puntarji so hotli za Kavurjem tri dni žalovati; berž pa ko so slišali, da je ranjki svoje djanje preklical in se spovedal, so se nad njim silo razsrdili in ga z izdajavcam pitajo. Ti možaki brez usmiljenja in ljubezni bi bili radi, da bi bil Kavur na vse zadnje milost Božjo zaverigel in svojo dušo za njih hudobne osnove izdal. Mogoče, da je h Kavurjevemu spreobrnjenju pripomoglo tudi pretresivo pismo, ki mu gaje bil malo pred smertjo pisal po vsem svetu sloveči Montalembert. V tem pismu je glasoviti državnik Kavurja tako česal in kertačil, kakor se spodobi takimu zaslepljencu, in če ni imel vse predebele kože, mogoče mu je že takrat do živiga segati. Rekel mu je med drugim to-le:

„Vi utegnute gospodovavec nad Rimam biti, kakor so bili vsi trinogi in preganjavci, od Alarika do Napoleona. Ne bote pa ne nad papežem ne zraven papeža stal. Pij IX. bo morebiti Vaš jetnik, Vaša žrtev, nikoli pa ne Vaš sokrivčnik. On ne bo ne s sleparijo ne z ropam, ne z goljufijo ne s tatvino pogodbe delal. Kakor jetnik bo Vas v nar hujši zaderge pripravil in bo Vaša nar ožstrejši šiba; kakor pregnanec Vam bo strahin tožnik, česitudi ust ne bo odperl. . . . Pogled tega starčka, ki bo obropan svoje petnajststoletne dedšine po svetu begal, pribežališa iskal, ki bi mu zale vatikanske staniša nadomestovalo, iskal podstrešja, pod katerim bi z ribčevim perstanom postavil pečatil, katerim so vsi narodi na zemlji pokorni, ta pogled bo zoper Vas in zoper Vaše sodolžnike vihar na svetu zbudil, v katerim bote, z večno sramoto pokrit, konec vzel. Glejte, da ne bodo Lahi judje prihodnjiga kersanstva. Glejte, da ne bodo od Irskiga do Avstralije otroci od zibe se učili Vas preklinjati, in da ne bo zasramovana tiara (papeževa krona) enako britko-martiri za verne podoba žalosti in ljubezni, pa tudi neizbrisljiv spomin laške grozovitosti in nehvaležnosti itd.“

Sv. Oče so undan mende rekli zastran Kavurja: „Kavur bi bil nas še izpustil pri vratih; kdor za njim pride, nas bo zanesljivo prisilil skozi okno skočiti.“

Neka gospa iz Peruvie v južni Ameriki je sv. Očetu podarila milijon dolarjev.

Pariški dnevnik „Pays“ terdi, da je tista pisana prošnja Rimljanov z 10.000 podpisi, da naj bi Napoleon III. Rim Viktor-Emanuelu zročil, falsifikat (sleparija), to je, da podpisi niso pravi. Bodi si pa, da bi jih bilo res 10.000 podpisalo (vse mogoče, da je toliko malopridnežev v Rimu), jih je vender proti unim pa 170.000, ki niso podpisali, pravi češki Pozor. —

Zastran sv. Očeta se je poslednji čas dosti slišalo, da so bolni, da jim je hujši itd. Naznanilo od 25. u. m. pravi, da sv. Oče zopet zaslišanja delijo, da pa vender iz svojiga dvora še ne izhajajo. Zdravniki, ki so zastran njih boleznih svet imeli, so bili neki te misli, da sv. Oče nimajo kake posebno zaznamnjane bolezni, vender pa da se je sploh zanje bati in da njih stan pokoja potrebuje. Ni čuda, če so v toliki starosti in po tolikih britkostih že mogli močno oslabeti.

Bog svoje Cerkve nikoli ne zapusti. Priče tega so sedanje okolišine in homatije. Ko se v našim cesarstvu razodeva zmiraj več lenoba in mlačnost med katoličani in zmiraj več moč krivoverstva in nejeverstva, se pa ne deleč od nas na več straneh zaznava nova sila vesela prihodnosti za katoliško vero. Tako na pr. na Angleškem, kjer se anglikanski protestantje v tolikim številu v katoliško Cerkev povračajo, da se dnevnikom že odveč zdi, to reč posebej naznanjati. Zdaj pa se še nekaj čez vse veseliga kaže.

De je mati sedanje angleške kraljice na smertni postelji v katoliško vero sprejeta, je znana reč. Zdaj pa se nekaj še imenitnišga sliši: „Gazetta de France“ ima iz Angleškega veselo naznanilo, da je angleška kraljica Viktorija sama odmenjena, v katoliško Cerkev prestopiti. Kako prestrašeno de je protestanško ministerstvo zavoljo tega, si je

lahko misliti, torej pravijo, da hoče ministerstvo kraljico za zmešano razglasiti. — Za spreobrnjenje Angleškega se že dolgo časa in obilno moli; ni torej čudo, ako se sad molitve tako obilno razodeva, ko se je v malo letih tudi molitev za spreobrnjenje nezedinjenih grekov tako močna skazala in se skazuje. — Enako veselo upanje se razcveta mnogožaljeni materi Cerkvi na Jutru.

Bolgari so bili svojiga novoposvečeniga vikšiga škofa Sokolskiga z velikim veseljem sprejeli, ko se je bil iz Rima domú vernil, in veliko upanje imajo, da bo zedinovanje Bolgarov močno napredovalo, kakor je že znano. Ne le več del Evrope, ampak tudi turška vlada je temu napredovanju prijazna. De bi se Bolgari v katoliški veri in življenji vterdili, je v Drinopolji (Adrianepeljnu) vstanovljeno misijoniše in misijonar je tje poslan. Tudi v Varni, Vidinu in drugih večih krajinah bolgarskih bodo misijonski duhovni postavljeni. De bi se potrebni pomočki dobili, je „Armonia“ v Turinu zbirke pričela, in sv. Oče sami so znaten znesek v ta namen podelili; v Parizu pa se je k temu posebna družba zbrala. — Ni brez posebniga naklona previdnosti Božje, pravi „Cyr. a Meth.“, da so Bolgari ravno ob letu tavežentletniga obhajanja v Rim prišli, ob tem času, v katerim je bil njihov kralj Bogoris po prizadevnostih ss. Cirila in Metoda h katoliški veri spreobrnjen. In kakor je bil nekdanj Bogoris k veri naklonjen s podobo poslednje sodbe, ki mu jo je sv. Metod razkazoval; enolično je bil bolgarski vikš škof Sokolski undan posvečen v siksinski kapeli, nad ktere veliko podobo sv. Mihela od poslednje sodbe se vesoljni svet zgleduje. Sokolski v vsem bolgarskim narodu toliko spoštovanje živi, da ga kakor svetnika imajo, in ravn ta slovez je bil vzrok, da je volitev sv. Sedeža njega zadela. Njegov živež so le zelenjave in olike. Na prigovarjanje papežev, da naj od tega odveze sprejme in naj bi z oziram na veliki trud saj ribe vžival, je Sokolski prosil, da naj mu bo dovoljeno se le postiti. Ta starček je cele dni obiskoval Rim in njegove znamenitosti. Ves začuden je pripovedoval, kako ga je ginil Rim in nad vse sv. Oče. „To-ti je angelska dobrota!“ je rekel; „kolik razloček je med njim in greškim patriarham v Carjigradu! O ta je svetnik, svetnik; — ko sim ga obiskal, se oba nisva mogla solz zderžati. On se je jokal in jest sim jokal — in dobro sva se umela.“ Ko je Sokolovski to govoril, je imel solze v očeh, in je pristavil: Ko bi ne imel pred seboj velike naloge in silniga dela, ki ga čaka v Carjigradu, da bi hotel biti pri Piju IX., dokler bi duše ne izdihnil, in bi za stopinjo od njega ne odstopil. Tudi je upanje razodel, da se bo v kratkim vsih 9 milijonov Bolgarov vernilo k edinosti sv. Cerkve.

Sv. Brigita je med drugimi razodevanji prihodnjih reči tudi zastran veselja in terpljenja sv. Cerkve na zemlji nebeskih naznanil prejela, in ne manj od nesreč kraljestev in dežel, njih spremen in razdertij. Med drugim je prerokovala, da greško kraljestvo, ki se je od sv. rimsko-katoliške Cerkve ločilo, ne bo nikoli pokoja doseglo, temveč bo zmirej od sovražnikov napadano in terpinčeno, dokler se vnovič odkritoserčno s sveto cerkvijo ne spravi in ne zedini. — Naj bi torej za Jugoslovane tolikanj skerbni „Ost u. West“ raji si prizadeval za to zedinjenje grekov s katoliško Cerkvijo, kakor pa da Rim napada in vso laž zoper njega pobira, ki ni ne njemu ne njegovim in našim bratom nikoli nikjer nič žaliga storil. — Po naznanilu kardinala Barnabota, vodnika rimske propagande, se je dosihmal 15.000 nezedinjenih Bolgarov v katoliško Cerkev vernilo, in število dan na dan raste.

V Pragi je umerl Pavel Jožef Šafařík, deleč sloveči slavist.

Rusovski Car Aleksander II. je francoskim katoličanom v Petrogradu dovolil zidati novo katoliško cerkev s šolo vred in si duhovnov s Francoskiga poklicati.

Sloveči pisavec, govornik in Ludvika Filipa minister Guizot, kakor se sliši, je s svojim sinom vred v katoliško Cerkev prestopil.

Abd-el-Kaderova hči usmiljena sestra. Ta sloveči mohamedan je bil eno svojih hčeri v Carjigrad v odrejo dal. V mestu se ni le z več kristjani spoznala, tempeč je videla tudi, s koliko prečudno ljubeznijo, vdanostjo in zatajevanjem samih sebe katoliške usmiljene sestre ranjenim in bolnikom strežejo. To je v nji željo in sklep obudilo, se pokristjaniti in v red usmiljenih sester stopiti. Deklica ta namen razodene svojemu očetu, in stari mohamedanski emir (glavar) ne le de je nič ne zadržuje, temveč jo še v Pariz pošlje, kjer je zdaj novicinja pri usmiljenih sestrah.

Poglavar v Sirii je izvoljen Davud (David) Efendi, zedinjen, to je, katolišk Armenic. V dan svoje zvolitve je pisal sv. Očetu v Rim, jim je to volitev naznanil in jih zagotovil, de bo z vso marljivostjo skerbel za prid katoliškiga prebivalstva, kteriga poglavar je ravno izvoljen.

V Jeruzalemu so Veliki petek francoski romarji križev pot molili, kteriga postanki ali štacijoni so po jeruzalemskih cestah ali na malih stebričkih ali pa z napisi na turških poslopih zaznamujani. K romarjem se je bilo pridružilo tudi do 30 francoskih oficirjev in soldatov. Na njih čelu je bil brigadni general Ducrot, spremljan od svoje pobožne žene. Nar veči del oficirjev in družih vojakov je pri ti priložnosti tudi velikonočno spoved in obhajilo opravilo in ravno naj vikši so prvi drugim svetili s svojim zgledom. Bili so namreč vojaki iz sirske posade, pridši z vojsko odpravo v Jeruzalem. Vsi so bili v svoji semajnici (uniform) in z gorečo svečo v roci pri častitljivi procesii Veliki petek. Med to procesijo ali križevim potu po mestu Jeruzalemu so bile pri sedem štacijonih pridige, pri vsakim v drugim jeziku. Katolišk duhoven je imel ogovor v rusovščini. Močno so se nad tem zgledovali mnogi pričujoči Rusi, nemški in angleški protestantje, zlasti ker je bil pridigar iz knežje rusovske rodovine, ki se je pred nekaj časom iz razkolniške v katoliško Cerkev vernil, sloveči jezuit O. Gagarin, ki v Parizu živi. Bilo je letas kakih 3000 razkolniških popotnikov o ti priliki v Jeruzalemu. Drug sloveč rusovsk povernjenec v katoliško Cerkev se je bil sramožljivo med duhovstvo na Kalvarii pridružil, namreč O. Balabine, brat rusovskiga poslanca na Dunaji. Velikonočno nedeljo pred veliko mašo na Božjim grobu je general Ducrot v imenu častnikov in vojakov prosil v. č. patriarha Valerga, de so jim sablje blagoslovili. Vsi pričujoči so bili globoko ginjeni pri ti slovesnosti. Francoski vojaki imajo vero, torej se ni čuditi, de so v vojskah veči del srečni.

Turški cesar Abd-ul-Medjid je 25. u. m. umrl; njegov naslednik je Abd-ul-Aziz.

Na otocih Markezah (Marquesas) v Avstralii so že skoraj vsi prebivalci h katoliški veri prestopili, kakor ondotni apostolski namestnik sv. Očetu piše. Kralj in kraljica sta veliko pripomogla k spreobrnjenju otočanov.

Drobtine.

Pogled v prihodnje čase.

Sanjalo se mi je, de sim vidil belo Ljubljano v novi beli obleki. Bilo je v nji, ko središu Slovenije, vikši škofijstvo. Blizo sedanjih sol sim vidil veliko, zalo hišo, in na vprašanje, kaj je to prezalo poslopje, so rekli, to je nova akademija, za učenosti in umetnosti, za malarje, podobarje in druge umetnike. Vidil sim, kako so se v nji zbirali mnogi slovenski samouki bistre glave, de bi doveršili, kar so se doma priučili. Vidil sim nekatere domače sine, ki so ravno prišli iz Rima, druge z Monakova, kjer so se v umetnostih popolnoma izučili in so bili doma učniki družim rojakam.

Kako se je to napravilo? Neki bogat domorodec je bil zapustil v testamentu pol milijona, trije drugi so darovali po 20 tavžent in več družih po manj.

Vidil sim neko silo imenitno duhovno napravo, ktera je gojila prav poštene, moške, ravnosercne verne katolicane. Iz vsih slovenskih strani, tudi iz Bolgarije, Srbije, Dalmacije in iz Hervaškiga so ji sine pošiljali, ki so nosili vsaki znamnje svoje dežele. Učilo se je v latinšini in slovenšini — posebno gladki in lični. Ne morem se spomniti, kako se je napravi reklo; bila pa je v velikim slovesu. K njeni vstanovitvi je bil neki silo bogat posvetin mož vse svoje premoženje zapustil in veliko duhovnov je v življenji in po smerti k njenimu začetju in cvetu pripomoglo. Njeno osnovo je bil naredil nek bistroumen duhoven na kmetih. Z gradú doli je gledal velik cesarski orel. Tudi je bil cesar takrat Ljubljano obiskal; govoril je po slovensko, in ljudje so klicali „slava!“ de se je vse razlegalo. V Šenklavzi je bil pri sv. maši. Vikši škof so ga nagovorili, svitli cesar je po slovensko odgovoril, in ljudje so bili silo veseli, de svitli cesar slovensko govori. Še veliko družiga lepiga sim vidil, pa ne morem tako hitro povedati. Ljubmojte, to je bilo lepo!

Vprašanje. Kako de so Ljubljanske ulice o mraku tako silno nesnažne? Kamor človek stopi, na par svinjekov naletí. Ali bi se ne dalo to posnažiti? Bela Ljubljana?! —

Bratoljubje.

De ljub'jo bratje se, je pač naravno:
Saj kri enaka jim po žilah teče,
Vsim brez ločitve kruh enak se peče,
Vsim hej in joj je skupno, enakopravno.

Kar v hiši bratje, to so v vasi, mesti,
To v vsi deželi naroda — rojaki:
Vsim jezik, noša in običaji enaki:
Ni jim težavno bit' si dobri, zvesti.

Zlahtnej' je, bratoljubje državljansko,
Ki strinja vsih podložnih sereca, glave,
Za blagor vsih in matere države.

Nad bratoljubja vse pa je keršansko —
Ljubeče vse ljudi ko sestre, brate,
Zeleeče vse jih v raj — na večno v svate.
Balantinov.

Duhorske zadere.

V goriški nadškofii. Umerla sta: v. č. gosp. Jak. Štibiel, častni kanonik, profesor cerkveniga prava in povestnice v 67. let svojiga življenja, — in č. g. Matvez Leskovic, kaplan v Ternovem koboriškem, v 60. letu. R. I. P.

V ljubljanski škofii. Farna vikarija v Prežganji je podeljena gosp. Fr. Levičniku, duh. pom. v Škofljanu.

Dobrotni darovi.

Za gosp. Olivierov misijon: 4 gld. od g. K. v prosto rabo izročeni: 10 gld. od E. P. —

Za afrik. misijon: G. P.—l 3 gld.; 1 gld. brat. denara iz dobre roke.

Zgodnja Danica velja:

Za pol leto po pošti	1 gold. 35 kr. n. dn.
Za pol leta v tiskarnici	1 „ 6 „ „
Za pošiljanje na dom v Ljubljani se plača —	„ 20 „ „
Ako je treba napis med letam prenarejati —	„ 15 „ „

Luka Jeran,
vrednik.

Jožef Blaznik,
založnik.